

woorden aan het beeld dat haar vader haar oplegde, geminacht door Gertrud. Braaf studeerde zij in wat ze Hamlet wel niet allemaal zou gaan zeggen en klabam!... daar raast en tiert hij zijn ZIJN OF NIET ZIJN... dwars door al haar goede voornemens heen. Dit maakt haar kwaad. En des te bozer zij wordt, des te meer haar ego gaat groeien. Na de *Hamletmaschine* zien we een zelfbewuste vrouw, volledig verantwoordelijk voor haar daden, iedereen om de tuin leidend met haar z.g. gekte. Zij loopt rond in Hamlets flodderige colbertje en behandelt de koningin precies zoals die vroeger haar behandelde: zij fluit schrill tussen haar tanden en gebiedt Gertrud een pirouette te draaien, hetgeen prompt gebeurt. Gertrud weet absoluut geen raad met haar en wordt heel onzeker. En wie zou ooit hebben verwacht dat Claudius de paljas gaat uithangen? Als Ophelia haar bloemetjesteekst uitspreekt, loopt hij gekke bekken te trek-

ken, maakt ongecontroleerde bewegingen. Hij springt bovenop de rug van Laertes als het pact gesloten is om Hamlet uit de weg te ruimen. Als een kind zo blij is de man met zoveel macht: eindelijk van die irritante intellectueel bevrijd!

Het is niet de geest van Hamlets vader die Hamlet gek maakt met de opdracht zijn moordenaars te doden; het is niet Ophelia's onbeantwoorde liefde die haar gek maakt. Nee, zij beiden maken Gertrud en Claudius compleet maf met hun onberekenbare gedrag. De wereld staat op zijn kop.

Tegenover Wonder die het stuk zijn plaats geeft in de oneindige tijd is het Müller die het begrip tijd in zijn ensce-nering verder definieert. Shakespeares *Hamlet* heeft hem - naar eigen zeggen - meer dan dertig jaar beziggehouden. Hij laat het dan ook beginnen met Stalins dood in 1953 en eindigen in het hier en nu met kruisridder Kohl bekleed met goud (Fortinbras). Daar-

tussenin ligt het 11e Partijcongres van de SED in 1965, waarin Müller en Wolf Biermann heftig bekritiseerd worden en men uiteindelijk Biermann weet te lozen, maar Müller jammer genoeg niet (de mislukte "Ausreise" naar Engeland); de constante irritaties die Müller met zijn geschriften oproept bij de Partijleiding en de zelfmoord van zijn vrouw Inge in 1966, een zelfbewuste keuze die zij al dertien jaar eerder maakte. En misschien is het einde, als alle figuranten uit Müllers leven van het toneel verdwenen zijn, wel de doodssteek voor Müller zelf (als auteur uit de - EXIT - DDR) en lacht daarom zijn alter-ego Horatio zich een krik bij de *shoot out*. Zijn 'Ophelia' neemt hem op in het dodenrijk en Heiner/Hamlet gaat op in rook. Een knappe prestatie als je de macrokosmos zo kunt laten samenvallen met je eigen microkosmos, petje af!

Marcel Otten

"Kunstenaars moeten elke keer opnieuw beslissen"

Een gesprek met Hilmar Thate

In *Die Entführung aus dem Serail*, de vierde Mozart-opera die Ursel en Karl-Ernst Herrmann in de Munt van Mortier ensceneren, staat er een heel bijzonder personage centraal, dat in de opvoeringsgeschiedenis van deze opera steeds aan belang gewonnen heeft: de *Bassa* van het Turkse serail waar dit muziekdrama plaatsvindt, Selim. Een onduidelijke vermenging van 'barbaarse' trekjes, die traditioneel aan oosterse despoten toegeschreven worden, én een verrassende *clemenza* (zo typisch Mozart toch, van Lucia Silla tot keizer Titus) als was hij een modelheerser met verlichtingsideeën: tussen deze twee polen beweegt zich het karakter

van Selim. Even bijzonder is het feit dat Bassa Selim niet zingt: rond hem draait de geschiedenis, maar hij mag niet de middelen van de opera gebruiken - de muziek dus - om erin in te grijpen. Voor de acteur die Bassa Selim speelt, kan dat een frustrerende ervaring zijn, en daarom lijkt het merkwaardig dat één van Duitslands topacteurs, Hilmar Thate, zo'n ondankbaar ogende rol speelt.

Hilmar Thate, momenteel geëngageerd bij het Berlijnse Schiller-Theater, werd in 1931 geboren in de buurt van Halle, een stadje dat later deel zou gaan uitmaken van de DDR. In Halle kreeg hij een toneelopleiding, en vrij

snel al ging hij spelen bij grote gezelschappen in Oost-Berlijn zoals het Theater der Jugend, het Maxim Gorki-Theater en het Berliner Ensemble - bij Bertolt Brecht zelf dus. Later zou hij ook werken bij de Volksbühne van Benno Besson. In 1980 verhuist hij, samen met zijn vrouw, de even gevierde actrice Angelika Domröse (in de jaren 50 zowat de Brigitte Bardot van de DDR), naar het Westen. Waarom hij dat deed, vertelt hij zelf. Zoals hij ook zelf vertelt wat er met Duitsland en het Duitse theater, naar zijn oordeel te gebeuren staat, na de val van de Muur. Er was echter één probleem: bij de eerste vrije verkiezingen in de DDR,